

**Latviešu valodas un literatūras
2. posma olimpiāde 11.–12. klasei
2016. gada 18. janvārī**

1. daļa

- 1. uzdevums. Sakārtojiet un atbilžu lapā pareizā secībā ierakstiet autora vārdu, uzvārdu, literārā darba žanru vai veidu, darba nosaukumu un valsti, kurā dzīvojis un darbojies šis autors! (14 punkti)**

UZDEVUMS

Nr.	Vārds	Uzvārds	Žanrs vai veids	Darba nosaukums	Valsts
1.5.	Hulio	Bērdžess	romāns	Jūlijas jaunkundze	Latvija
1.2.	Hermanis	Upīts	romāns	Klasīšu spēle	Argentīna
1.3.	Augusts	Rokpelnis	romāns	Mehāniskais apelsīns	Anglija
1.6.	Entonijs	Hese	romāns	Post factum	Vācija
1.7.	Jānis	Bērziņš	luga	Zaļā zeme	Zviedrija
1.4.	Andrejs	Strindbergs	romāns	Stikla pērliņu spēle	Latvija
1.1.	Māris	Kortāsars	dzeja	Svina garša	Latvija

Nr.	Vārds	Uzvārds	Žanrs vai veids	Darba nosaukums	Valsts
1.1.					
1.2.					
1.3.					
1.4.					
1.5.					
1.6.					
1.7.					

Kopējais punktu skaits 1.daļā: _____

2. daļa

2. uzdevums. Atbildiet uz jautājumiem par Jāņa Ezeriņa dzīvi un daiļradi!
(21 punkts)

2.1. Kur atradās Valkas skolotāju seminārs laikā, kad tur mācījās Jānis Ezeriņš?
(1 punkts)

2.2. Kuras politiskās varas laikā un kurā gadā Jānis Ezeriņš tika apcietināts? Nosauciet vēl divus latviešu rakstniekus (ar pilnu vārdu un uzvārdu), kuri politisku uzskatu dēļ ir bijuši apcietinājumā! (3 punkti)

2.3. Kura itāļu rakstnieka noveles tulkojis Jānis Ezeriņš, kuru laikmetu pārstāv šis itāļu rakstnieks? (2 punkti)

2.4. Nosauciet vienu Oskara Vailda darbu, ko tulkojis Jānis Ezeriņš! (1 punkts)

2.5. Novele “Gulripšas dārzā”. Miniet Jāņa Ezeriņa dzīves biogrāfisku faktu, kas saistīts ar noveles nosaukumu! (1 punkts)

2.6. Kāds sakars frāzei *Unus e multis* ar Jāņa Ezeriņa daiļradi? (1 punkts)

2.7. Nosauciet trīs dzīvniekus, kas minēti Jāņa Ezeriņa darbu nosaukumos! (2 punkti)

2.8. Nosauciet Jāņa Ezeriņa vienīgā paša sakārtotā dzejoļu krājuma nosaukumu!
(1 punkts)

2.9. Kā sauc teātra izrādi, kas veidota pēc Jāņa Ezeriņa darbiem un ieguva Spēlmaņu nakts galveno balvu 2013./2014. gada sezonā? (1 punkts)

2.10. Nosauciet piecus latviešu rakstniekus, kuru uzvārds ir saistīts ar ūdenskrātuves nosaukumu! (3 punkti)

2.11. Izlasiet Jāņa Ezeriņa noveles “Burbeka tēva noslēpums” fragmentu un atbildiet uz jautājumiem! (6 punkti)

“Tikai nesakait man: Burbeka tēv, tas jau bija piecdesmit gadu atpakaļ. Nē, tas bija manā mūžā.”

Še Burbeka tēvs aplusa un likās, galīgi. Mans brālis skatījās viņā ciešām, nopietnām acīm. Sirmā galva juta šo skatienu. Burbeka tēvs sakustējās un piebilda:

“To es jums, bērniņi, stāstīju tikai tāpēc, lai jūs redzētu, kādi ir tie labie cilvēki. Tie zelta tētiņi! Tad nu redziet! Redziet! Nē, nē, bērniņi, visi mēs tādi – ikvienam kaklā kaut kas aizspriedies. Vai tas būtu šķesteris, vai pats mācītājs. Kaut, kur, lūk, iekšā guļ tāda nagla, tāda ierūsējusi nagla, ka ir Dievam kauns atzīties. Iespiežas, lūk, pa to garo mūžu. Guļ tur un rūs, un beidz mūžu kopā. Un tas ir tas labums... un nebūtu tās naglas, un nebūtu tā labuma, un nebūtu no manis tēva, būtu tikai vecis... Burbeka vecis. Tā gan, mīlie bērniņi.”

Burbeka tēvs piecēlās. Pastāvēja brītiņu un paskatījās uz mums abiem pēc kārtas.

“Nu tad ardieviņu,” un sāka soļot gar dārza malu.

Mēs neaizturējām. Viņš gāja lēni, līdz izzuda vēl nepļautās druvās.”

(Pēc Jāņa Ezeriņa noveles “Burbeka tēva noslēpums”)

2.11.1. Atrodiet tekstā vienu metonīmi! (1 punkts)

2.11.2. Atrodiet tekstā ironiju! (1 punkts)

2.11.3. Kas ir vēstītājs fragmentā? (1 punkts)

2.11.4. Kādas Jāņa Ezeriņa prozai raksturīgas iezīmes saskatāt fragmentā? Miniet vismaz trīs (3) iezīmes! (3 punkti)

Kopējais punktu skaits 2. daļā: _____

3. daļa**3. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu un izpildiet uzdevumus! (12 punkti)**

Un es jums saku, ka no magnētu bezkaunības un knīpstangu nepatikšanām jūs neaizbēgsit ne aiz kādiem dzelzs žogiem – viņi līdīs vēl vairāk. Jūs varat paglābties vienīgi aiz ļoti, ļoti smalkiem tamborētiem žogiem. Vēl drošāk, ja jums ir pazīšanās ar kādu meistarīgu zirnekli – neviena nagla, neviena lidmašīna savu mūžu nav redzēta sapinusies zirnekļa tīklā.

(Pēc Imanta Ziedoņa pasakas “Pasaka par smalku žogu”)

3.1. Izrakstiet visas tekstā minētās darbības vārda formas (arī salikto laiku, ciešamās kārtas un divdabja formas), pārveidojiet darbības vārdus pamatformā un nosakiet darbības vārda konjugāciju!

Nr.	Darbības vārda forma tekstā	Pamatforma	Konjugācija
<i>Piem.</i>	<i>saku</i>	<i>sacīt</i>	<i>3. konjugācija</i>
1. ..			

3.2. Izrakstiet atsevišķi visas tekstā minētās divdabja formas un sadaliet morfēmās!

Nr.	Divdabja forma	Dalījums morfēmās
<i>Piem.</i>	<i>redzēta</i>	<i>redz-ē-t-a</i>
1. ..		

3.3. Izrakstiet no teksta fragmenta visus īpašības vārdus!

Nr.	Īpašības vārds
1.	
..	

4. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentus un izpildiet uzdevumus! (9 punkti)

Es pazinu kādu Feju, kura skaisti tamborē. Pats es esmu vairāk no dzelzs un valkāju tikai dzelzs vamžus un bruņukreklus – pašam man neko notamborēt nevajag. Man kājās ir saksaula tupeles un galvā drāšu mice. Un sirds man ir no sarkanas dzelzsrūdas. Mana runāšana ir no skaista bleķa. Es esmu dzelzs vīrs, un pašam man neko notamborēt nevajag. Feja man ietamborēja žogā vēl speciālas actiņas visādām smaržām no meža: atsevišķi lapu un atsevišķi puķu pūtieniem. Tas bija tāds tālvadāms žogs: pie manas gultas gala bija simtiem cilpiņu, man tikai bija jāparauj, kādu es vēlos, un no žoga actiņām nāca sveķu smarža vai sēņu smarža, praulu aukstums un čiekuru čabieni.

(No Imanta Ziedoņa pasakas “Pasaka par smalku žogu”)

4.1. Ierakstiet tabulā literārās valodas sinonīmus tekstā minētajiem vārdiem!

Nr.	Vārds	Literārās valodas sinonīms
1.	vamzis	
2.	drāts	
3.	mice	
4.	bleķis	

4.2. Ierakstiet tabulā tekstā minēto atvasināto vārdu motivētājevārdus (resp., vārdus, no kuriem tie darināti)!

Nr.	Atvasinātais vārds	Motivētājevārds
<i>Piem.</i>	<i>actiņa</i>	<i>acs</i>
1.	Pūtiens	
2.	Ietamborēt	
3.	Cilpiņa	
4.	Aukstums	
5.	Čabiens	

5. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu, atrodiet tajā lietvārdus instrumentālī un izrakstiet tos! (2 punkti)

Tā Ķeburkājis auga – vienās spurās un āķos. Bet kādu dienu ievēroja, ka skudras – arī tādas āķīgas un ķekšainām kājiņām – stiepj un kārto apaļas oliņas. Un Mēness ir asiem ragiem, bet debesis iet apaļu ceļu tāpat kā Saule.

(No Imanta Ziedoņa pasakas “Ķeburkājis ar “Ķ””)

Nr.	Lietvārds instrumentālī
1.	
..	

6. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu un skaidrojiet ar indeksiem numurēto pieturzīmju lietojumu! (5 punkti)

Ķeburkājis nekā nevarēja uzzīmēt taisnas lietas. Lielgabalus viņš zīmēja tādas kā vaļā atlupušus čiekurus –¹ ar spuru uz priekšu. Un nekā viņš nemācēja uzzīmēt taisnus ceļus:² viņam tie sējās pušķos vai uzmetās kā šūpoles kokos,³ vai vienkārši tā samudžinājās, ka varēja apmaldīties. Taisnu koku vispār nebija –⁴ bija tādi kā saspraužamادات, un krūmi –⁵ kā tītari izplestām astēm.

(No Imanta Ziedoņa pasakas “Ķeburkājis ar “Ķ””)

Pieturzīmes numurs	Skaidrojums
<i>Piem.</i>	<i>Komats norāda palīgteikuma sākumu.</i>
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

7. uzdevums. Izlasiet teksta fragmentu un salieciet tajā trūkstošās pieturzīmes atbilstoši latviešu literārās valodas interpunkcijas prasībām! (7 punkti)

Meteorīti saka krist lielāki un mazāki katru dienu. Nu sāka braukt zinātnieki un daudzjās vārtos, lai laiž viņus iekšā, jo meteorīti tie neesot mani, tie piederot visai pasaulei, tie esot jāpēta. Un piebrauca pilna sēta ar mašīnām krāniem un instrumentiem un skafandros tērptiem vīriem un urkšķēja rūca un rakās un aizveda visus caurumus beidzot ar visiem dzelzs putekļiem līdz un kausētu zemi.

(No Imanta Ziedoņa pasakas “Pasaka par smalku žogu”)

Kopējais punktu skaits 3. daļā: _____

4. daļa

8. uzdevums. Izvēlieties vienu no piedāvātajiem tematiem un uzrakstiet pārspriedumu (350–400 vārdu)! (34 punkti)

8.1. Labā un ļaunā opozīcija mūsdienu literārajā pasakā (jāizmanto vismaz viena pasaka).

8.2. Melnā kaķa pasaka.

8.3. Spēle literārajā pasakā (jāizmanto vismaz viena pasaka).

Uzmetums

